

Єсипенко Роман Миколайович
доктор історичних наук,
професор кафедри культурології
та культурно-мистецьких проєктів
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію І. М. Ян "Соціосфера українського музично-драматичного театру останньої третини ХІХ – початку ХХ століття"

Сучасні науково-дослідницькі проєкції позначені сталим інтересом до національної культури з позиції відтворення репрезентативної, цілісної, неупередженої картини національного духовного життя та її актуалізації в сучасних соціокультурних реаліях. Український музично-драматичний театр виступає важливим чинником збереження української культурної традиції, духовних орієнтирів української нації, а концептуальне опрацювання шляхів, динаміки та перспектив його розвитку стає одним із пріоритетних напрямів українського мистецтвознавства.

Монографію І. М. Ян [1] присвячено дослідженню феномена українського музично-драматичного театру як важливої складової соціосфери культури України. Авторка розглядає функціонування українського музично-драматичного театру через цілісний комплекс естетико-художніх і соціокультурних зв'язків у культурно-топографічному та субетнічному вимірах соціосфери суспільства. Водночас у монографії акцент зроблено не лише на феноменологічних особливостях українського музично-драматичного театру, а й на його статусі та специфіці функціонування в соціокультурному просторі України, у системі соціокультурних зв'язків у соціосфері того часу.

Варто відзначити, що різноплановість проблематики монографії, детальний аналіз різних концепцій, позицій, підходів щодо визначення сутності феномена українського музично-драматичного театру, методичну вираженість роботи. Доцільним виглядає й інформативна насиченість монографії, що дає автору можливість всебічно аналізувати та визначати складові компоненти українського музично-драматичного театру як соціокультурного феномена в соціосфері державно-політичних, загальногромадських, соціально-економічних, етнічних і культурно-мистецьких зв'язків у полікультурних умовах Російської й Австро-Угорської імперій, робити певні узагальнення та відповідні висновки.

На базі комплексного методологічного підходу авторці вдалося розкрити наукову новизну, визначену у монографії, а саме: проаналізувати соціокультурний статус українського музично-драматичного театру; дослідити принципи творчої взаємодії, характер творчих та інтелектуальних інтенцій українського музично-драматичного театру з етнічними театрами національних меншин; охарактеризувати художньо-естетичні напрями розвитку українського музично-драматичного театру; виявити особливості тогочасної української театральної публіки і її соціально-психологічні та світоглядно-естетичні настанови щодо національного театрального мистецтва; визначити соціальні детермінанти формування українських музично-драматичних колективів; дослідити форми й методи організаційно-творчої та фінансово-господарської діяльності українського музично-драматичного театру; з'ясувати особливості формування національного музично-драматичного репертуару, розкрити динаміку його змістовно-тематичних, жанрово-стильових змін у контексті національного культуротворення; охарактеризувати зміст і напрями гастрольної, художньо-естетичної та світоглядно-просвітницької діяльності українських музично-драматичних колективів останньої третини ХІХ – початку ХХ ст.

Безперечною перевагою роботи є дослідження регіональної специфіки функціонування українського музично-драматичного театру на прикладі Київщини, Слобожанщини, Галичини, Катеринославщини, Житомирщини, Чернігівщини, Черкащини, Вінниччини, Одеси, Миколаївщини та Херсонщини, визначенні регіонального та загальнонаціонального, адже завдяки цьому можливими стають численні виходи на загально-мистецькі і загальнокультурні рівні дослідження національної культурно-мистецької спадщини.

Привертає увагу те, що авторкою опрацьована велика кількість теоретичних праць, значний за обсягом фактологічний матеріал, епістолярна та мемуарна спадщина. Слід зазначити, що монографічна праця спирається на достатньо широку джерельну базу, яка включає документи й матеріали низки провідних українських архівів, що допомогло зробити об'єктивні висновки.

Отже, монографія Ян І. М. є цілісним концептуальним дослідженням, представляє практичну цінність та є вагомим внеском до мистецтвознавчого дискурсу.

Література

1. Ян І. М. Соціосфера українського музично-драматичного театру останньої третини ХІХ – початку ХХ століття : монографія. Київ: НАКККіМ, 2017. 284 с.